

Bağışıklama ve Aşılar

Dilek DEMİR KÖSEM¹

Murat BEKTAŞ²

GİRİŞ

Aşılama, bulaşıcı hastalıklardan korunmada en etkili ve güvenli bir yöntemdir. Bireyleri ve toplumu korumak üzere yapılan sağlık hizmetlerinden biridir. Aşılanmanın temel amacı, morbiditesi (hastalanma oranı) ve mortalitesi (ölüm oranı) yüksek seyreden bulaşıcı hastalıkları ortadan kaldırmak veya zarar vericilik durumunu en düşük düzeye indirmektir (Gülcü ve Arslan, 2018; Yüksel ve Topuzoğlu, 2019). Bu nedenle bağışıklama, çocuk sağlığının korunması ve geliştirilmesinde, koruyucu sağlık hizmetlerinde, en önemli basamak olarak bilinmektedir. Uluslararası düzeyde her toplum, ekonomik durum gibi özellikleri ve sıklıkla karşılaştığı bulaşıcı hastalıklara göre bir aşı takvimi oluşturmalı ve gereksinime göre aşı takvimini güncellemelidir (Şimşek Orhon, 2020; Yüksel ve Topuzoğlu, 2019). Gelecek nesillere sağlıklı bir toplum bırakabilmek için bulaşıcı hastalıklara karşı üst düzey koruma sağlamak oldukça önemlidir. Bu nedenle bağışıklama programlarının başarılı bir şekilde yürütülmesi ve bağışıklama oranlarının artırılması gereklidir (Gülcü ve Arslan, 2018; Şimşek Orhon, 2020; Yüksel ve Topuzoğlu, 2019).

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Hakkâri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD., dilekdemir624@gmail.com

² Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Hemşireliği AD., mbekta@gmail.com

KAYNAKLAR

- Akşit, S. (2012). Aşılarla ilgili genel kurallar. *Klinik Gelişim*, 25, 4-11.
- Alhan, E., & Arıker, S. (2021). Çocukluk çağı aşılama özel durumlar. In E. Alhan (Ed.), *Çocukluk çağı aşıları*. (ss.10-16). Türkiye Klinikleri. <https://www.turkiyeklinikleri.com/article/en-cocukluk-cagi-asilamasinda-ozel-durumlar-92020.html>.
- Baxter, D. (2007). Active and passive immunity, vaccine types, excipients and licensing. *Occupational Medicine (Oxford, England)*, 57(8), 552-556. <https://doi.org/10.1093/occmed/kqm110>.
- Bozkurt, H. B. (2018). Aşı reddine genel bir bakış ve literatürün gözden geçirilmesi. *Kafkas Journal of Medical Sciences*, 8(1), 71-76. <https://doi.org/10.5505/kjms.2018.12754>.
- Durmaz, N., Ataş, E., & Ulukol, B. (2018). Adolesan dönemi ve bağışıklama. In Ü. Aydoğan, (Ed.), *Adolesan sağlığı ve sorunları-II*. (ss.23-33). Türkiye Klinikleri. <https://www.turkiyeklinikleri.com/article/en-adolesan-donemi-ve-bagisiklama-83306.html>.
- EKMUD (Türkiye Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Derneği) (2019). *Erişkin bağışıklama rehberi*. <https://www.ekmud.org.tr/rehberler/1-ekmud-rehberleri>.
- Erat Nergiz, M., & Yalçın, S.S. (2021). Bulaşıcı hastalıkların eradikasyonu ve aşıların rolü. In G. Gökçay, (Ed.), *Aşılar*. (ss.20-27). Türkiye Klinikleri. <https://www.turkiyeklinikleri.com/article/en-bulasici-hastaliklarin-eradikasyonu-ve-asilarin-rolu-93856.html>.
- Garg, I., Shekhar, R., Sheikh, A. B., & Pal, S. (2021). COVID-19 vaccine in pregnant and lactating women: a review of existing evidence and practice guidelines. *Infectious Disease Reports*, 13(3), 685-699.
- Gülcü, S., & Arslan, S. (2018). Çocuklarda aşı uygulamaları: güncel bir gözden geçirme. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 34-43. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/duzcesbed/issue/34701/326822>.
- Hazır, E. (2018). 0-24 aylık bebek/çocukların ebeveynlerinin aşı red sıklığı ve nedenleri. Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, 1-73.
- Lahariya, C. (2016). Vaccine epidemiology: A review. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 5(1), 7-15. <https://doi.org/10.4103/2249-4863.184616>.
- Long, S.S., Prober, C. G., & Fischer, M. (2018). *Principles and practice of pediatric infectious diseases*. (5th ed.) Elsevier. <https://doi.org/10.1016/C2013-0-19020-4>.
- Mühür, İ., Yılmaz, Ş., & Soylu, P. (2022). Geçmişten günümüze aşılama. *Journal of Medical Topics and Updates*, 1(1), 32-36. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jomtu/issue/69653/1099145>.
- Plotkin, S. A., Orenstein, W., & Offit, P. A. (2013). *Vaccines*. (6th ed.) Philadelphia: Saunders.
- Pollard, A. J., & Bijker, E. M. (2021). A guide to vaccinology: from basic principles to new developments. *Nature Reviews Immunology*, 21(2), 83-100. <https://doi.org/10.1038/s41577-020-00479-7>.
- Rodgers, C.C. (2019). Childhood communicable and infectious diseases. In M. J. Hockenberry, D. Wilson, ve C. C. Rodgers, (Eds.), *Wong's nursing care of infants and children* (11th ed., pp.170-172). Mosby.
- Şimşek Orhon, F. (2020). Genişletilmiş bağışıklama programına her yönüyle bakış. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 6-14. <https://doi.org/10.20515/otd.681563>.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2023a). *Covid-19 aşısı bilgilendirme platformu-aşı türleri*. <https://covid19-asi.saglik.gov.tr/TR-77805/asi-turleri.html>.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2023b). *Aşı ile önlenebilir hastalıklar*. <https://asi.saglik.gov.tr/asi-hastaliklari>.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020). *Aşılama takviminde değişiklik yapıldı*. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler/asilama-takviminde-degisiklik-yapildi.html>.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2019). *Aşı sonrası istenmeyen etkiler*. <https://asi.saglik.gov.tr/genel-bilgiler/26-asinin-bilinen-yan-etkileri.html>.

- Törüner, E. H., & Büyükgönenç, L. (2023). *Çocuk sağlığı temel hemşirelik yaklaşımları*. (3. baskı) Ankara Nobel Tıp Kitabevleri.
- Velipaşaoğlu, S. (2021). Bağışıklama programları ve güvenli aşı uygulamaları. In G. Gökçay (Ed.), *Aşılar*. (ss.6-11). Türkiye Klinikleri. <https://www.turkiyeklinikleri.com/article/en-bagisiklama-programlari-ve-guvenli-asi-uygulamaları-93854.html>.
- Yapıcı, G., & Yeniocak Tunç, A. (2019). Ülkemizde aşı ile korunabilen hastalıklara yönelik yürütülen eliminasyon ve eradikasyon programlarının değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 9 (2) , 171-183. <https://doi.org/10.31020/mutfd.552075>.
- Yüksel, G.H., & Topuzoğlu, A. (2019). Aşı redlerinin artması ve aşı karşıtlığını etkileyen faktörler. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 4(244-258). <https://doi.org/10.35232/estudamhsd.525983>
- Zeren Öztürk, G., Arıca, S., & Egici, M.T. (2021). Erişkin risk grubu bağışıklama algoritması. *Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği*. <https://www.tahud.org.tr/product/erişkin-risk-grubu-bagisiklama-algoritması>.
- World Health Organization. (2013) . *Global vaccine action plan 2011-2020*. <https://www.who.int/publications/i/item/global-vaccine-action-plan-2011-2020>.
- World Health Organization. (2019). *Immunization*. <https://www.who.int/news-room/facts-in-pictures/detail/immunization>.
- World Health Organization. (2023). *Vaccines and immunization*. https://www.who.int/health-topics/vaccines-and-immunization#tab=tab_1.